VALTIONEUVOSTON SELONTEKO KESKIPITKÄN AIKAVÄLIN ILMASTOPOLITIIKAN SUUNNITELMASTA VUOTEEN 2030

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN ASIANTUNTIJAKUULEMINEN

Arto Hovi

17.10.2017

Arvio Liikenneviraston keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta antaman lausunnon toteutumisesta

- Taakanjakosektorilla suurin päästövähennyspotentiaali on liikenteessä
- Liikenteen päästövähennystavoite vuoteen 2030 on 50 % vuoden 2005 tilanteeseen verrattuna
- Tavoite on erittäin haastava ja sen saavuttamiseksi tulisi etsiä kustannustehokkaimmat ja vaikuttavimmat keinot
- Ilmastosuunnitelmassa on esitetty laaja keinovalikoima
- Yleisesti ottaen Liikenneviraston lausunnossa esitetyt näkökohdat ovat toteutuneet melko hyvin keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa

Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla

- Energia- ja ilmastostrategian mukaan liikenteen biopolttoaineiden energiasisällön fyysinen osuus kaikesta tieliikenteeseen myydystä polttoaineesta nostetaan 30 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi sähkö-, vety- ja kaasuautojen hankintoja edistetään.
- Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa esitetään varattavaksi vuoden 2018 talousarvioon 3 milj. €:n määräraha sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistämiseen ja 1,5 milj. € asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen. Lisäksi Pohjoismaista yhteistyötä liikenteen päästöjen vähentämiseksi kehitetään mm. kehittämällä pohjoismainen tavoitemittaristo liikenteen erilaisiin päästövähennyskokeiluihin liittyen.
- Päästövähennyspotentiaalin arvioidaan olevan 1,5 Mt CO2-ekv vuonna 2030. Yhteispohjoismainen tavoitemittariston liikenteen erilaista päästövähennyskeinoista on tarkoitus tukea fossiilisten polttoaineiden korvaamista. Pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen on kannatettava tavoite, mutta toimenpiteen vaikutus päästövähenemään jää epäselväksi. Biopolttoaineiden sekoitevelvoite on päästövähenemän kannalta vaikuttava toimenpide, joskin korkeahko kustannuksiltaan.

Liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantaminen (1)

- Ilmasto- ja energiastrategiassa tavoitteena on pysäyttää henkilöautosuoritteiden kasvu kaupunkiseuduilla väestönkasvusta huolimatta ”liikenne palveluna”-toimintatapaa edistämällä. Liikenteen ja maankäytön yhteensovittamista sekä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamista pidetään tärkeänä.
- Keskipitkässä ilmastopolitiikan suunnitelmassa on esitetty laajasti erilaisia toimenpiteitä näiden tavoitteiden edistämiseksi. Toimenpiteet ovat monipuolisia ja keskittyvät oleellisiin asioihin.
- Ilmastosuunnitelman mukaan on tarkoitus jatkossakin osallistua liikenteen ja maankäytön yhteensovittamiseen mm. MAL-sopimusten kautta. Kaupunkiseuduilla liikenteen ja maankäytön kytkeminen tiiviisti yhteen on tärkeää.

Liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantaminen (2)

- Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen vaikuttaa joukkoliikenteen kannattavuuteen ja vähentää liikkumistarvetta. Liikennevirasto pitää MAL-työtä tärkeänä, ja menettelyn laajentaminen myös keskisuuriin kaupunkeihin ja sitominen valtion rahoitukseen on tärkeää.
- Ilmastosuunnitelmassa on esitetty varattavaksi 3,5 milj. € määräraha vuodelle 2018 joukkoliikenteen kehittämiseen digitalisaation ja liikenteen palveluistumisen edistämiseksi. Liikennevirasto pitää tätä tavoitetta erittäin hyvänä.
- Toimiva joukkoliikenne kaupunkiseuduilla tulee edellyttämään kuntien ja valtion tukea. Joukkoliikenteen hinnoittelun tulee olla kilpailukykyistä, mikä on esim. lippu- ja maksujärjestelmän uudistamisen ohella yksi edellytys autoilun kasvun pysäyttämiseksi. Asemaseutujen ja liikenteen solmukohtien rooli matkaketjujen osana korostuu.
- Kestävän logistiikan edistäminen nähdään tärkeänä osana liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantamista: otettava voimakkaammin jatkossa keskusteluun.

Viimeaikaiset muutokset toimintakentässä

- Laki liikennepalveluista sekä päätös rautatieliikenteen kilpailun avaamisesta
- LVM:n on asettanut *Parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioivan työryhmän*, jonka tavoitteena on määrittää liikenneverkon ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittavat keinot. Parlamentaarinen työryhmä on antanut väliraportin 30.8.2017, joka koskee liikenteen päästöjen vähentämistä. Työryhmä on todennut:
  - Tarvitaan laaja keinovalikoima (=kaikki keinot käyttöön)
  - Biopolttoaineiden osuus kasvatetaan 30 %:iin
  - Tukijärjestelmä vähäpäästöiselle liikenteelle vuoden 2017 loppuun mennessä
  - Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen ja liikenteen palveluistuminen suurilla kaupunkiseuduilla

Liikenneviraston keinot päästöjen vähentämiseksi (1)

Liikennevirasto voi omalla toiminnallaan edistää liikenteen päästöjen vähentämistä

1. Edistämällä uusiutuvia polttoaineita ja vaihtoehtoisia käyttövoimia
2. Vaikuttamalla kulkutapa- ja kuljetusmuotojakaumaan
3. Vähentämällä energiakulutusta ja parantamalla energiatehokkuutta.

Liikenneviraston keinot päästöjen vähentämiseksi (1)

1. Uusiutuvien polttoaineiden ja vaihtoehtoisten käyttövoimien edistäminen
   - Biopolttoaineiden raaka-ainelogistiikassa tarvittavan infran riittävyyden parantaminen siten, ettei kasvihuonekaasuja aiheuttava liikenne merkittävästi kasva. Esimerkkinä tästä on mm. raideyhteyksien varteen sijoittuvien raakapuuterminaalien verkoston kehittäminen.

Liikenneviraston keinot päästöjen vähentämiseksi (2)

2. Kulkutapa- ja kulkumuotojakaumaan vaikuttaminen
   - Osallistuminen alueelliseen liikennejärjestelmätyöhön valtakunnallisten tavoitteiden toteuttamiseksi
   - Kuntien ilmastotyön tukeminen mm. liikkumisen ohjauksen valtakunnallisen koordinoinnin sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämistyön kautta
   - Kestävien logististen ketjujen edistäminen kaikki kuljetusmuodot huomioiden
   - Rautatie- ja vesiliikenteen kuljetusten edistäminen

Liikenneviraston keinot päästöjen vähentämiseksi (3)

3. Energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuuden parantaminen
   - Julkisten hankintojen kehittäminen vähähiilisempään suuntaan: väylänpidon hankintoja ja ohjeistusta kehitetään siten, että CO2-päästöt huomioidaan mm. väylänpidon teknisissä ohjeissa tai toimittajan soveltuvuusehdoissa.
   - Kiertotalouden edistäminen:
     - Liikennevirasto osallistuu väylänpidon korvaavien materiaalien käyttöä koskevan lainsäädännön sekä lupa- ja ilmoitusmenettelyn kehittämiseen.
     - Väylänpidon hankintojen kehittäminen antamalla palveluntuottajille mahdollisuuksia tarjota mm. uusiomateriaalien ja teollisuuden sivutuotteiden käyttöä edistäviä ratkaisuja.